

УДК 339.9/327

Мешко Наталія Петрівна

*доктор економічних наук, професор,
завідувачка кафедри маркетингу та міжнародного менеджменту
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*

Meshko Nataliia

*Doctor of Economics, Professor,
Head of the Department of Marketing and International Management
Oles Honchar Dnipro National University*

Мамедова Дарина Романівна

*студентка кафедри маркетингу та міжнародного менеджменту
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара*

Mamedova Daryna

*Student of the Department of Marketing and International Management
Oles Honchar Dnipro National University*

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕДІАМЕНЕДЖМЕНТУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

DIRECTIONS FOR IMPROVING MEDIA MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF ENSURING NATIONAL SECURITY OF UKRAINE

***Анотація.** Проблематика дезінформаційної пропаганди стала важливим аспектом наукових досліджень через посилення загрози для національної безпеки країн світу. Стаття висвітлює питання щодо необхідності зменшення негативного впливу РФ на інформаційний простір країн шляхом вдосконалення медіаменеджменту як важливого*

компоненту національної безпеки в цифровому середовищі. У статті систематизовано актуальні розслідування та публікації Держдепартаменту США щодо наративів пропаганди РФ у міжнародному медіапросторі. Проаналізовано наслідки впливу наративів пропаганди РФ на формування світогляду соціуму в деяких країнах Європейського Союзу.

На основі аналітичного огляду публікацій зроблено висновок, що дезінформаційна кампанія РФ щодо подій в Україні провалилась в медіапросторі країн ЄС, виявлено зміна вектору дезінформаційної кампанії РФ в інформаційний простір країн Африки. Дослідження зарубіжних та вітчизняних авторів підтверджують, що РФ, спекулюючи на темі голоду, спрямовують зусилля на формування хибного уявлення щодо реальних міжнародних подій, створюючи загрозу для національної безпеки країн.

Вищезазначені дослідження та аналіз дезінформаційних кампаній РФ, дозволив нам резюмувати, що саме сучасний інструментарій медіаменеджменту має потенціал стримання ворожої пропаганди не тільки на український, а й на міжнародний інформаційний простір.

Автори статті намагалися окреслити, який саме інструментарій медіаменеджменту є ефективним в інформаційному просторі, щоб тим чи в іншим чином мінімізувати прояви кислотної пропаганди РФ в контексті захисту національної безпеки країн. Вдосконалення потребують методичні підходи щодо розробки медіастратегій, планування процесу створення та контролю за медіаконтентом, канали поширення інформаційного продукту, що відповідає певним медіастандартам та критеріям об'єктивності та точності. А також, створення ефективної системи HR-менеджменту в медіа компаніях.

Зроблено висновок, що створення сучасної HR-систем медіа організацій може стати дієвим механізмом у забезпечення «чистого»

інформаційного простору, як складової національної безпеки України. Завдяки продуманій і добре організованій системі управління персоналом можна підвищити ефективність роботи телеканалів, забезпечити якість телевізійних програм, збільшити кількість висококваліфікованих колективів журналістів та інших співробітників ЗМІ.

Ключові слова: медіаменеджмент, дезінформація, пропаганда, медіанпростір, телеканал, HR-менеджмент.

Summary. The issue of disinformation propaganda has become an important aspect of scientific research due to the growing threat to the national security of countries around the world. The article highlights the need to reduce the negative impact of russian propaganda on the information space of countries by improving media management as an important component of national security in the digital environment. The article systematizes the current investigations and publications of the US State Department on russian propaganda narratives in the international media space. The author analyzes the consequences of the influence of russian propaganda narratives on the formation of the worldview of society in some countries of the European Union.

Based on the analytical review of publications, it is concluded that russia's disinformation campaign on the events in Ukraine has failed in the media space of the EU countries, and the change in the vector of russia's disinformation campaign to the information space of African countries is revealed. Research by foreign and domestic authors confirms that by speculating on the topic of hunger, that russia is trying to create a false picture of real international events, posing a threat to the national security of countries.

The aforementioned research and analysis of Russia's disinformation campaigns allowed us to summarize that it is the modern tools of media management that have the potential to curb hostile propaganda not only in the Ukrainian but also in the international information space.

The authors of the article tried to outline what kind of media management tools are effective in the information space in order to minimize the manifestations of Russian acid propaganda in the context of protecting the national security of countries. Methodological approaches to developing media strategies, planning the process of creating and controlling media content, and distribution channels for information products that meet certain media standards and criteria of objectivity and accuracy need to be improved. Also, the creation of an effective HR management system in media companies.

It is concluded that the creation of a modern HR system in media organizations can become an effective mechanism for ensuring a "clean" information space as a component of Ukraine's national security. Thanks to a well-thought-out and well-organized HR management system, it is possible to increase the efficiency of TV channels, ensure the quality of television programs, and increase the number of highly qualified teams of journalists and other media employees

Key word: *media management, disinformation, propaganda, media space, TV channel, HR management.*

Постановка проблеми. В Україні вже більше року триває повномасштабна війна, яка не обминула й медіапростір. За останні роки, в Україні та по всьому світу, дезінформаційна пропаганда стала однією з головних загроз для свободи слова та національної безпеки країн. Медіаменеджмент тут грає важливу роль, оскільки саме від нього залежить, які інформаційні повідомлення будуть транслюватись у світі [8;

9]. Влада рф активно використовує медіаменеджмент та його інструменти для створення дезінформаційної пропаганди та фейкових наративів про війну в Україні.

Мета статті. Дане дослідження містить систематизований огляд публічної інформації щодо поширення наративів рф про війну в Україні, сформовано напрями вдосконалення медіа менеджменту організацій в контексті забезпечення національної безпеки України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Медіаменеджмент є актуальним напрямом сьогодення і об'єктом досліджень вітчизняних науковців, таких як: Черемних І., Барзилович О., Григорова З., Хоменок О., Пунчак Л., Брадов В.. Активно досліджують різні аспекти медіаменеджменту іноземні науковці: Межеєвські Б., Абід Б., Токбаєва Д., Лозіч Й., Фернандо Лондоньо К та багато інших.

Цифрове середовище стало платформою поширення нових медіазасобів рф для інформаційної війни проти України та міжнародного демократичного суспільства. У своїй статті [1] Даниленко Ю. розглянула дослідження організації Africa Center for Strategic Studies, і було визначено, що регіонами із найбільш значним російським впливом є Центральноафриканська Республіка (саме в ній знаходиться штаб-квартира групи вагнера), а також Малі, Лівія, Нігерія, Зімбабве, Ангола та ін. [1]. Посилаючись на Держдепартамент США Даниленко зазначає, що вплив на Африку здійснюється шляхом застосування сукупності інструментів медіаменеджменту: організація фіктивних компаній, які виступають під маскою НУО; підкуп та шантаж політичних гравців, яких контролює влада рф; використання інформаційного впливу компаній, що займаються видобутком природних ресурсів в Африці для маніпулювання в соціальних мережах; системне проведення кампаній з дезінформації тощо [1; 13]. В окремих дослідженнях зазначається, що в рф сформовано хибне інформаційне поле щодо глобального світу як наслідок відсутності в рф

незалежних, нефедеральних ЗМІ та альтернативних, на думку суспільства, джерел інформації [12].

Згідно звіту урядового видавництва США, опублікованого у 2017 році, визнано що RT є «інструментом пропаганди» рф, який може бути використаний для поширення дезінформації та впливу на політичні процеси Заходу [23]. У 2022 році Державний департамент США та Центр глобальної взаємодії опублікували спеціальну доповідь GEC про роль RT і Sputnik в екосистемі російської дезінформації та пропаганди. В якому зазначено, що RT та Sputnik News можуть отримувати фінансування від різних державних джерел рф, включаючи російські державні компанії та фонди. Звіт також стверджує, що RT та Sputnik News можуть використовуватися для поширення дезінформації та впливу на громадську думку у різних країнах світу [5].

Питання національної безпеки України має важливу інформаційну складову і потребує подальшого дослідження з метою застосування сучасних методів медіа менеджменту для протидії рф.

Виклад основного матеріалу. З початку повномасштабної війни в Україні все більшу увагу міжнародне суспільство стало приділяти якості тієї інформації, яка потрапляє в їхнє поле зору. Проведений аналітичний огляд публікацій [12-14] дозволяє нам стверджувати, що рф з метою просування ідей «руського миру» використовує певні наративи в якості інструментів формування хибного уявлення про війну в Україні. Приховуючи кримінальні злочини проти людства, рф намагається нав'язати населенню своєї країни та всьому світу ідею «великої росії». Поширення наративів рф, на думку авторів, слід розглядати через призму потенційних загроз для національної безпеки України та країн, які надають нам підтримку в цій війні.

Таблиця 1

Систематизація пропагандистських наративів рф щодо війни в Україні

	Наратив	Реальна форма прояву	Вплив на національну безпеку України
1.	«сво ¹ проводиться з метою захистити за національною ознакою росіян етнічного походження, що проживають на території України»	Розслідування Держдепартаменту США доводять той факт, що на окупованих територіях саме українці зазнають притиснень культури та аутентичної ідентичності, притиснень за національною ознакою. Такі антисупільні та протизаконні для всього світу дії, рф підкріплює шляхом створення законодавчих актів про «екстремістів» та «терористів»	<u>Загрози на державному рівні:</u> - втрата цілісності кордонів; вимушена міграція населення. <u>Гуманітарні шоки:</u> - загибель мирного населення, примусова «русифікація», примусове вивезення в рф дітей, порушення норм міжнародного права та інші.
2.	«військові сили рф не застосовують збройні дії проти цивільного населення та об'єктів критичної інфраструктури на території України»	Беззаперечними є докази, які збирають правоохоронні органи України, матеріального походження (уламки ракет, їхні номерні серії), які свідчать про причетність рф в застосуванні збройних дій проти мирного населення та об'єктів критичної інфраструктури.	<u>Економічні загрози:</u> - втрата економічного потенціалу на тимчасово окупованих територіях, втрата інфраструктури від бомбардувань; втрата придатності для посіву замінованих сільськогосподарських угідь тощо. <u>Екологічні загрози:</u> - пожежі: втрата лісів, флори, фауни; надлишок викидів CO ₂ в результаті обстрілів.
3.	«Українські урядовці є неонацистами»	Україна є демократичною державою, у якій громадяни мають право вибирати своїх лідерів і представників в парламенті. А націоналістичні партії в Україні мають обмежену підтримку серед населення і не контролюють уряд чи парламент. Уряд України не має націоналістичної або фашистської ідеології і не здійснює політику, яка б сприяла розпалюванню етнічних конфліктів.	<u>Загрози на державному рівні:</u> - послаблення довіри до влади та до конституційних цінностей, загрози для формування демократичного суспільства.
4.	«США та НАТО надає Україні збройну підтримку, тим самим чинить агресію проти рф»	Зброя, яку США та альянс надає Україні, призначена для захисту територіальної цілісності та суверенітету країни, а не для нападу на рф. А рішення надавати таку допомогу Україні приймається відповідно до міжнародного права та заходів самооборони. Військова допомога Україні не може бути розцінена як агресія проти рф, оскільки США має право надавати допомогу державам-союзникам задля їхньої безпеки	<u>Загрози у міжнародних відносинах:</u> - порушення міжнародних економічних угод з країнами, які підтримують Україну.

Джерело: систематизовано автором на основі [12; 13; 14]

сво- аббревіатура: «Спеціальна військова операція» в Україні — евфемізм, який використовує влада росії для позначення вторгнення в Україну в 2022 році

Вищенаведений перелік наративів рф не є повним, але є найбільше вживаним у публікаціях, які активно поширювала рф через засоби масової інформації на території інших країн. До початку повномасштабного вторгнення просувати такі маніпуляції урядовців рф було значно легшим процесом, ніж зараз. Після 24 лютого 2022 р. більшість країн обмежили просування рф пропаганди, застосовуючи різні методи захисту національного інформаційного простору. Зокрема, Британське агентство Office of Communications, що займається регулюванням роботи поштової служби, а також радіо- та телекомпаній, відізвало ліцензію для RT (RT/Russia Today — це міжнародний телеканал з розгалуженою мережею інформаційних та документальних програм, який отримує фінансування переважно з державного бюджету рф від її уряду [3]. Європейський Союз запровадив санкції та призупинив роботу каналів RT/Russia Today та Sputnik (RT English, RT UK, RT Germany, RT France та RT Spanish). Також було припинено ретрансляцію програм, що мали російське походження, та обмежено мовлення програмних сервісів, пов'язаних із Росією та Білоруссю. На початку березня були заблоковані веб-ресурси, пов'язані з агентством Sputnik (російське пропагандистське інформаційне агентство) та іншими російськими ЗМІ [3].

Також, рф було усунуто від Європейської спілки радіомовлення та телебачення (EBU) та Керівного Комітету Ради Європи з питань медіа та інформаційного суспільства (CDMSI). А Європейська платформа регуляторів (EPRA) підтримала запит Національної ради щодо боротьби з російською пропагандою в Європі та закликала всі європейські регулятори виявляти та припиняти російську дезінформацію [3].

Задля збереження демократичних цінностей важлива координація взаємодій учасників глобального медіа простору у формуванні дієвих стримуючих засобів рф пропаганди. Про ефективність міжнародного партнерства в інформаційній війні проти рф свідчать результати

моніторингу Центру Стратегічних Комунікацій та Інформаційної Безпеки в партнерстві з Детектором Медіа та соціальним стартапом LetsData, (табл. 2).

Таблиця 2

Тенденції у зміні відсотку пропаганди рф в медійному просторі країн ЄС

№	Країна	Період (1.07.2022- 15.07.2022)	Період (15.07.2022- 29.07.2022)	Темп зменшення, %
1.	Італія	1,7%	0,05%	97%
2.	Франція	2,5%	0, 09%	96,4%
3.	Німеччина	4,21%	0%	100%

Джерело: складено автором на основі [2]

Важливу роль в досягненні позитивних результатів у медіа просторі, на нашу думку, має висококваліфікована робота керівних органів ЄС, які вчасно передбачили проблему та запровадили конкретні дії для її вирішення. Провал прокремлівського контенту в інформаційному просторі країн ЄС та США, спричинив збільшення числа інформаційних кампаній рф в країнах Африки. Підтримка рф в даному регіоні має історичні корні в спільних економічних відносинах СРСР, який підтримував антиколоніальні африканські визвольні рухи [13]. Влада рф активно спекулює та маніпулює темою голоду, виставляючи саме Україну, США та країни ЄС винуватцями в зменшенні експорту зернових культур. Поширення «антизахідних» наративів відповідає очікуванням аудиторії країн Африки та вигідно владі рф [6].

З початком повномасштабної війни все більше держав підтримали Україну, ретранслюючи вітчизняні канали та контент. Аналіз публікацій дозволяє стверджувати про створення підтримуючих методів медіа

менеджменту для розширення українського контенту в глобальному та європейському, зокрема, інформаційному просторі (табл. 2)

Таблиця 3

Інструменти медіа менеджменту поширення українського контенту

№	Країна	Опис
1.	Велика Британія	Українські телеканали можуть транслювати свої програми на британських мовних платформах, таких як Freeview , Virgin, Sky, Freesat
2.	Грузія	У пакети двох найбільших операторів IPTV - Magticom та Silknet - додано безкоштовно український телеканал "Україна 24".
3.	Румунія	Румунські кабельні компанії мають можливість без укладання договорів з правовласниками ретранслювати два українські телеканали, Rada та Espresso, завдяки дозволу Акціональної аудіовізуальної ради (CAN).
4.	Німеччина	Українською мовою найближчим часом будуть запущені новини на відомих німецьких телеканалах RTL та НТВ.
5.	Чеська Республіка	У складі медіагрупи Media Bohemia в Празі почав мовлення Радіо Україна, чий зміст спрямований на підтримку українських громадян, що залишили свою країну, щоб уникнути російської агресії.

Джерело: складено автором на основі [6]

Медіаменеджмент українських ЗМІ проводить систематичну роботу задля збільшення кількості українських телеканалів на міжнародному ринку. Результатом цього є функціонування наступних каналів в міжнародному інформаційному просторі: «1+1 International», «ICTV», «Inter+», «Ukraine 1», «Ukraine 2», «NLO TV 1», «NLO TV 2». Більшість цих телеканалів використовують українську мову, а також можуть мати програми, які озвучені або субтитровані на англійську мову, щоб залучити міжнародну аудиторію.

Медіаменеджмент передбачає розробку адаптивних стратегій поширення продукту, що відповідає певним медіастандартам та критеріям об'єктивності, планування процесу розробки та контролю за контентом, визначення політики відтворення контенту. На нашу думку, одним з методів, який можна використати, щоб уникнути або зменшити прояви

пропаганди, є побудова ефективної системи HR-менеджменту медіа організацій.

Однак, медіаменеджмент може впливати на прояв пропаганди не лише шляхом зменшення її кількості, але й через збільшення якості медійних продуктів, що дозволяє більш повно й точно передати об'єктивну інформацію. Для цього потрібно впроваджувати нові технології і стандарти, які допомагають зменшити вплив політичних чинників на медіа, формувати сучасну систему медіаменеджменту. Серед важливих напрямів вдосконалення менеджменту мають бути впровадження цифрового інструментарію та комунікацій з аудиторією (рис. 1)

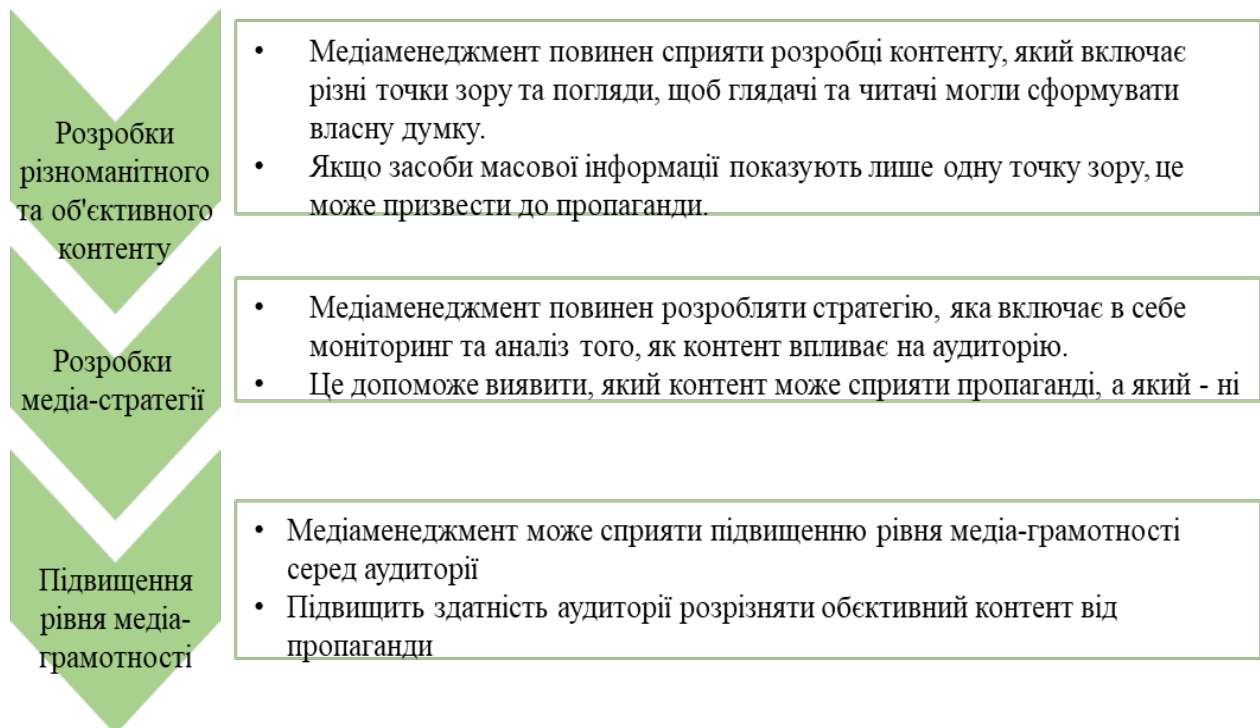

Рис. 1. Вектори вдосконалення медіа менеджменту в контексті створення безпечного інформаційного простору

Джерело: складено автором на основі [12; 13]

Важливо також забезпечити незалежність медіа від політики та бізнесу, що дозволяє зберегти надійність та авторитет інформаційних джерел. Це можна здійснити шляхом запровадження відповідних правових і економічних механізмів, що забезпечують фінансову стабільність медіа

та їх незалежність. Таким чином, медіаменеджмент може грати важливу роль у зменшенні пропаганди через створення об'єктивної, точної та якісної інформаційної продукції [10; 11]. При цьому важливо пам'ятати про різні культурні та мовні контексти міжнародного ринку, щоб забезпечити ефективну комунікацію та розуміння інформації.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. У світі сьогодні проходить боротьба за правду в медіапросторі. Дезінформаційна пропаганда стала супутником всіх глобальних конфліктів, в тому числі після початку повномасштабної війни в Україні. У статті було розглянуто, які рф створює фейкові наративи про війну в Україні та яким чином намагається вплинути на міжнародний медіапростір.

Авторами зазначено, що одним з ключових інструментів впливу рф є медіаменеджмент. Протидія дезінформаційній пропаганді та впливу медіаменеджменту потребує спільних зусиль всіх держав світу, в інакшому випадку національна безпека будь-якої країни може бути під загрозою. Українські ЗМІ повинні відповідально ставитись до своєї ролі в інформаційному просторі та бути надійними джерелами інформації для своєї аудиторії. Тому, медіаменеджмент може бути одним з інструментів в боротьбі за національну безпеку, проти дезінформації та пропаганди. А при правильному використанні методів медіаменеджменту, створення ефективної HR-системи, може підвищити якість журналістських матеріалів та забезпечити широкий доступ до об'єктивної інформації.

У цілому, боротьба з дезінформацією та пропагандою, в контексті національної безпеки є надзвичайно складною та перспективною для досліджень задачею. Вона потребує співпраці всіх суб'єктів інформаційного простору — від державних інституцій до медіакомпаній та громадськості. Тільки так можна створити об'єктивний інформаційний

простір, який забезпечить правильну оцінку ситуації та прийняття ефективних рішень.

Література

1. Даниленко Ю. Як працює російська пропаганда в Африці: шантаж голодом і маніпуляції. Speka.media. 2022. URL: <https://speka.media/spekcek/yak-prasyuje-kremlivska-propaganda-v-africi-santaz-golodom-i-manipulyaciyi-por25p> (дата звернення: 25.02.2023).
2. Магуряк І. Російська пропаганда в Європі: як ЗМІ Італії, Німеччини та Франції висвітлюють війну в Україні. 24 Канал. 2022. URL: https://24tv.ua/ru/rossijskaja-propaganda-v-evrope-kak-smi-italii-germanii-i-francii-osveshhaют-voynu-24-kanal_n2149808 (дата звернення: 22.02.2023).
3. Тридцять країн Європи вимкнули зі свого етеру російські пропагандистські канали. Читомо. URL: <https://chytomo.com/en/30-european-countries-ban-russian-propaganda-channels/> (дата звернення: 23.02.2023).
4. Хорошко В. О., Хохлачова Ю. Є. Інформаційна війна. ЗМІ як інструмент інформаційного впливу на суспільство. Частина 1. Інформаційна безпека // Філософія грані. 2016. № 22 (3). С. 283–288. doi: <https://doi.org/10.18372/2225-5036.22.11104>.
5. GEC Special Report. Kremlin-Funded Media: RT and Sputnik's Role in Russia's Disinformation and Propaganda Ecosystem. U.S. department of State Global Engagement Center. 2022. URL: https://www.state.gov/wp-content/uploads/2022/01/Kremlin-Funded-Media_January_update-19.pdf (дата звернення: 01.03.2023).
6. Kiel Institute for the world economy. Cereal exports: Ukraine default hits African countries hard. URL: <https://www.ifw-kiel.de/publications/media->

information/2022/cereal-exports-ukraine-default-hits-african-countries-hard/
(дата звернення: 25.02.2023).

7. Levak T. Disinformation in the New Media System – Characteristics, Forms, Reasons for its Dissemination and Potential Means of Tackling the Issue // *Medij. Istraž.* 2020. P. 29-58. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/364782>(дата звернення: 01.03.2023).
8. McCallum K., Putnis P. Media management in wartime // *Media History.* 2008. P. 17-34. doi: <https://doi.org/10.1080/13688800701880390>.
9. Murschetz P. C., Tsourvakas G. Media management. В. : The SAGE International Encyclopedia of Mass Media and Society. 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/333515970_MEDIA_MANAGEMENT (дата звернення: 03.03.2023).
10. Polyakova A., Fried D. Democratic defense against disinformation 2.0 // *Atlantic Council Policy on Intellectual Independence.* 2019. URL: https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2019/06/Democratic_Defense_Against_Disinformation_2.0.pdf (дата звернення: 03.03.2023).
11. Schleicher K. Military, Government, and Media Management in Wartime // *The Handbook of International Crisis Communication Research.* 2016. P. 73-84. doi: 10.1002/9781118516812.ch8.
12. Russia's Top Five Persistent Disinformation Narratives. U.S. Department of State. 2022. URL: <https://www.state.gov/russias-top-five-persistent-disinformation-narratives/> (дата звернення: 01.02.2023).
13. Wagner Group, Yevgeniy Prigozhin, and Russia's Disinformation in Africa. U.S. Department of State. 2022. URL: <https://www.state.gov/disarming-disinformation/wagner-group-yevgeniy-prigozhin-and-russias-disinformation-in-africa/> (дата звернення: 01.03.2023).
14. Putin's asymmetric assault on democracy in russia and europe: implications for U.S. National Security. U.S. Government Publishing Office. 2017. URL:

<https://www.govinfo.gov/content/pkg/CPRT-115SPRT28110/html/CPRT-115SPRT28110.htm> (дата звернення: 01.03.2023).

References

1. Danylenko Yu. Yak pratsiuie rosiiska propahanda v Afrytsi: shantazh holodom i manipuliatsii. Speka.media. 2022. URL: <https://speka.media/spekcek/yak-pracyuje-kremlivska-propaganda-v-africi-santaz-golodom-i-manipulyaciyi-por25p> (accessed 25 February, 2023).
2. Mahuriak I. Rosiiska propahanda v Yevropi: yak ZMI Italii, Nimechchyny ta Frantsii vysvitliuiut viinu v Ukraini. 24 Kanal. 2022. URL: https://24tv.ua/ru/rossijskaja-propaganda-v-evrope-kak-smi-italii-germanii-i-francii-osveshhajut-voynu-24-kanal_n2149808 (accessed 22 February, 2023).
3. Trydtsiat krain Yevropy vymknuly zi svoho eteru rosiiski propahandystski kanaly. Chytomo. URL: <https://chytomo.com/en/30-european-countries-ban-russian-propaganda-channels/> (accessed 23 February, 2023).
4. Khoroshko V. O., Khokhlachova Yu.Ye. Informatsiina viina. ZMI yak instrument informatsiinoho vplyvu na suspilstvo. Chastyna 1. Informatsitsina bezpeka // Filosofiia hrani. 2016. № 22 (3). S. 283–288. doi: <https://doi.org/10.18372/2225-5036.22.11104>.
5. GEC Special Report. Kremlin-Funded Media: RT and Sputniks Role in Russias Disinformation and Propaganda Ecosystem. U.S. department of State Global Engagement Center. 2022. URL: https://www.state.gov/wp-content/uploads/2022/01/Kremlin-Funded-Media_January_update-19.pdf (accessed 1 March, 2023).
6. Kiel Institute for the world economy. Cereal exports: Ukraine default hits African countries hard. URL: <https://www.ifw-kiel.de/publications/media->

information/2022/cereal-exports-ukraine-default-hits-african-countries-hard/ (accessed 25 February, 2023).

7. Levak T. Disinformation in the New Media System – Characteristics, Forms, Reasons for its Dissemination and Potential Means of Tackling the Issue // *Medij. Istraž.* 2020. P. 29-58. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/364782> (accessed 1 March, 2023).
8. McCallum K., Putnis P. Media management in wartime // *Media History*. 2008. R. 17-34. doi: <https://doi.org/10.1080/13688800701880390>.
9. Murschetz P. C., Tsourvakas G. Media management. B. : The SAGE International Encyclopedia of Mass Media and Society. 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/333515970_MEDIA_MANAGEMENT (accessed 3 March, 2023).
10. Polyakova A., Fried D. Democratic defense against disinformation 2.0 // *Atlantic Council Policy on Intellectual Independence*. 2019. URL: https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2019/06/Democratic_Defense_Against_Disinformation_2.0.pdf (accessed 3 March, 2023).
11. Schleicher K. Military, Government, and Media Management in Wartime // *The Handbook of International Crisis Communication Research*. 2016. R. 73-84. doi: 10.1002/9781118516812.ch8.
12. Russia's Top Five Persistent Disinformation Narratives. U.S. Department of State. 2022. URL: <https://www.state.gov/russias-top-five-persistent-disinformation-narratives/> (accessed 1 February, 2023).
13. Wagner Group, Yevgeniy Prigozhin, and Russia's Disinformation in Africa. U.S. Department of State. 2022. URL: <https://www.state.gov/disarming-disinformation/wagner-group-yevgeniy-prigozhin-and-russias-disinformation-in-africa/> (accessed 1 March, 2023).
14. Putins asymmetric assault on democracy in russia and europe: implications for U.S. National Security. U.S. Government Publishing Office. 2017.

URL: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/CPRT-115SPRT28110/html/CPRT-115SPRT28110.htm> (accessed 1 March, 2023).